

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 342+354 (477)

ВОВК П.В.

**МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА
В ПАРАДИГМІ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ**

Мета статті полягає в тому, щоб на основі філософії права, теорії адміністративного права і процесу, норм законодавства визначити методологічні засади аналізу адміністративного судочинства в парадигмі правової держави. У статті розкрито методологію аналізу адміністративного судочинства в парадигмі правової держави. Запропоновано використання поліметодологічного підходу з цією метою. Такий підхід включає різні філософсько-світоглядні підходи та концепції, що характеризуються засадами, способами визначення вихідних даних, розкриттям сукупності методів та правового статусу суб'єктів адміністративного процесу. Вони мають переконати зацікавлених осіб у надійності та обґрунтованості наукової новизни та висновків дослідження. Наголошено, що принцип поділу влад на законодавчу, виконавчу та судову є первинною методологічною засадою адміністративного судочинства в парадигмі правової держави. Згідно з якою, адміністративний суд є незалежним від законодавчої та виконавчої гілок влади при здійсненні судочинства. Судді адміністративних судів, є недоторканими і ніякий орган чи посадова особа органу виконавчої чи судової влади не має щодо них здійснювати призначення, перевід в інший суд, притягувати до дисциплінарної відповідальності. Визначено, що основою сучасної доктрини правової держави є вчення філософів, доповнене та модернізоване вченими-юристами. Еволюція головних доктринальних положень та їх характерні риси на основних етапах розвитку суспільства з урахуванням національних особливостей певною мірою досліджені як у роботах, присвячених окремим питанням, так і в працях загальнофілософського характеру. Зроблено висновок, що використання поліметодологічного підходу, що включає різні філософсько-світоглядні підходи та концепції до методології адміністративного судочинства в парадигмі правової держави, які характеризуються засадами, способами визначення основних суб'єктів публічної адміністрації, діяльність яких є потреба аналізувати, здійснення опису способів збору вихідних даних, розкриття авторської сукупності методів, має переконати зацікавлених осіб у надійності та обґрунтованості наукової новизни та висновків дослідження.

Ключові слова: адміністративне судочинство, висновки дослідження, засади, концепція, мета, методологія аналізу, надійність і обґрунтованість, парадигма.

Цель статьи состоит в том, чтобы на основе философии права, теории административного права и процесса, норм законодательства определить методологические основы анализа административного судопроизводства в парадигме правового государства. В статье раскрыта методология анализа административного судопроизводства в парадигме правового государства. Предложено использование полиметодологического подхода с этой целью. Такой подход включает различные философско-мировоззренческие подходы и концепции, характеризующиеся принципами, способами визначення исходных данных, раскрытием совокупности методов и правового статуса субъектов административного процесса. Они должны убедить заинтересованных лиц в надежности и обоснованности научной новизны и выводов исследования. Отмечено, что принцип разделения властей на законодательную,

исполнительную и судебную является первичной методологической основой административного судопроизводства в парадигме правового государства. Согласно которой административный суд является независимым от законодательной и исполнительной ветвей власти при осуществлении судопроизводства. Судьи административных судов, неприкосновенны и никакой орган или должностное лицо органа исполнительной или судебной власти не имеет по ним осуществлять назначения, перевод в другой суд, привлекать к дисциплинарной ответственности. Определено, что основой современной доктрины правового государства является учение философов, дополненное и модернизированное учеными-юристами. Эволюция главных доктринальных положений и их характерные черты на основных этапах развития общества с учетом национальных особенностей определенной степени исследованы как в работах, посвященных отдельным вопросам, так и в трудах общеправового характера. Сделан вывод, что использование полиметодологического подхода, включающего различные философско-мировоззренческие подходы и концепции методологии административного судопроизводства в парадигме правового государства, характеризующиеся принципами, способами визначачення основных субъектов публичной администрации, деятельность которых есть потребность анализировать, осуществление описания способов сбора исходных данных, раскрытие авторской совокупности методов, должен убедить заинтересованных лиц в надежности и обоснованности научной новизны и выводов исследования.

Ключевые слова: административное судопроизводство, выводы исследования, принципы, концепция, цель, методология анализа, надежность и обоснованность, парадигма.

The purpose of the article is to determine the methodological bases of the analysis of administrative proceedings in the paradigm of the rule of law on the basis of the philosophy of law, the theory of administrative law and process, norms of legislation. The article reveals the methodology of analysis of administrative proceedings in the paradigm of the rule of law. The use of a polymethodological approach for this purpose is offered. This approach includes various philosophical and ideological approaches and concepts, characterized by the principles, methods of determining the source data, the disclosure of a set of methods and subjects of law. They should convince stakeholders of the reliability and validity of scientific novelty and research findings. It is emphasized that the principle of separation of powers into legislative, executive and judicial is the primary methodological basis of administrative proceedings in the paradigm of the rule of law. According to which, the administrative court is independent of the legislative and executive branches of government in the administration of justice. Judges of administrative judges are inviolable and no body or official of the body of executive or judicial power should appoint, transfer to another court, bring to disciplinary responsibility. It is determined that the basis of the modern doctrine of the rule of law is the teachings of philosophers, supplemented and modernized by legal scholars. The evolution of the main doctrinal provisions and their characteristics at the main stages of development of society, taking into account national characteristics, to some extent studied both in works on specific issues and in works of a general philosophical nature. It is concluded that the use of polymethodological approach, which includes various philosophical and ideological approaches and concepts to the methodology of administrative justice in the paradigm of the rule of law, which are characterized by principles, methods of determining the main subjects of public administration; data, disclosure of the author's set of methods, should convince stakeholders in the reliability and validity of scientific novelty and research findings.

Key words: administrative proceedings, ambush, analysis methodology, concept, goal, paradigm, reliability and validity, research findings.

Актуальність теми. Кожен час має свою науку, кожна наука має свою методологію. Неможливо і навіть небезпечно здійснювати дослідження на хибній методології, яка не відповідає вимогам сьогодення, відображає архаїчні чи застарілі наукові положення, чи забігає занадто вперед, перетворює наукові положення із прогресивних в реакційні, чи настільки є «новітньою»

що стає не наукою, а фантастикою. Теж саме треба сказали і про методологію, яка не точно описує предмет дослідження, значно виходить за його межі, чи залишає за його сферою важливі принципи для відповідного аналізу суспільні відносини. Не є виключенням із цього правила й наука і методологія тематики адміністративного судочинства в парадигмі правової держави. Адже, в системі правової держави невід'ємне місце належить адміністративному судочинству, яке є одним із найкращих «винаходів» гуманістичного демократичного суспільства.

Стан дослідження. До наукової проблеми сутності адміністративного судочинства в парадигмі правової держави звертали свою увагу вітчизняні та зарубіжні вчені адміністративісти, серед них: В. Авер'янов, Н. Армаш, О. Бандурка, О. Бачеріков, В. Бачинін, В. Бевзенко, О. Безпалова, Ю. Битяк, М. Білуха, В. Богуцький, В. Бойко, А. Борко, І. Бородин, В. Бринцев, М. Буроменський, Л. Виноградова, В. Галушко, Г. Гегель, Л. Глущенко, С. Гнатюк, І. Голосніченко, І. Городецька, В. Городовенко, Ю. Гридасов, І. Гриценко, С. Гусарев, Н. Дараганова, Ю. Дем'янчук, Е. Демський, П. Діхтєвський, Е. Додін, О. Дубенко, А. Єріна, А. Заєць, М. Зайчук, М. Закурін, А. Замрига, В. Заросило, С. Захаров, А. Іванишук, Р. Ігонін, Н. Квасневська, С. Кічмаренко, О. Клименюк, В. Коваль, Л. Коваль, В. Ковальчук, Т. Коломоєць, А. Комзюк, О. Кондратьєв, В. Копейчиков, О. Коротун, В. Кравчук, В. Кривенко, О. Крушельницька, Ю. Крючко, О. Кузьменко, Р. Кузьмін, Р. Куйбіда, С. Курінний, В. Куценко, О. Лагода, Я. Лазур, І. Марочкін, В. Мартиненко, В. Матвійчук, Т. Мацелик, Р. Мельник, О. Міщенко, Ш. Монтескьє, Л. Москвич, С. Мосьондз, С. Мочерний, О. Мурашин, І. Надольний, І. Назаров, С. Обрусна, О. Овсяннікова, О. Овчаренко, І. П'ятницька-Позднякова, Ю. Педько, О. Петришин, В. Петрук, М. Пилипчук, В. Попелюшко, С. Потапенко, С. Прилуцький, Д. Притика, А. Пухтецька, А. Руденко, М. Свердан, О. Свида, В. Сердюк, Н. Сібільова, О. Собоєв, С. Соловійов, О. Соломін, Л. Сопільник, М. Сорока, С. Стеценко, В. Стецюра, М. Стояцький, А. Стрижак, В. Тихий, О. Умнова, А. Хливнюк, Н. Чернишова, В. Шаповал, Е. Швед, Н. Шевцова, В. Шейко, І. Шицький, В. Шишкін, В. Шкарупа, І. Шруб, Я. Яцун, J. Dyzek, K. Sileyew, S. McCombes, M. Swabe та ін. Проте, методологічні засади аналізу адміністративного судочинства в парадигмі правової держави вони цілеспрямовано не досліджували.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі філософії права, теорії адміністративного права і процесу, норм законодавства визначити методологічні засади аналізу адміністративного судочинства в парадигмі правової держави.

Виклад основних положень. На думку західних вчених методологія дослідження має розкривати загальний процес дослідження [38]. Вони вважають, що у наукових працях методологія пояснює, як мають автори здійснювати дослідження, щоб експерти та інші читачі оцінили його надійність та обґрунтованість [42]. Зокрема, які мають бути використані джерела та методи збору даних, розкриті загальні стратегії (концепції), з'ясовні рамки дослідження [38]. У методології дослідження як правило розкривається тип, джерела, загальні інструменти дослідження, обґрунтовуються вибір цих методів [42].

Західні вчені пропонують наступний алгоритм формування методології гуманітарного дослідження: 1) авторське пояснення методологічного підходу, шляхом формування із загальних засад методології специфічних особливостей аналізованого дослідження; 2) здійснення опису способів збору даних, інструментів, процедур, джерел та критеріїв, які будуть використовуватися для вибору суб'єктів дослідження; 3) розкриття загальних способів обробки та аналізу даних; 4) оцінювання та обґрунтування методологічного вибору: чому обрані саме ці методи, і чому не доцільно використовувати інші? [38]. Крім того, на що ще звертають західні вчені, що у сфері гуманітарних наук методологія дослідження, як правило, обґрунтовується на суб'єктивно-інтерпретацістичній перспективі на відміну від точних наук [41]. Іншими словами методологія дослідження гуманітарних явищ завжди в якійсь мірі є суб'єктивною.

В свою чергу, на думку вітчизняних вчених дослідження окремих елементів суспільних відносин, які врегульовані нормами права та в цілому правової системи найкраще віддзеркалює поліметодологічний підхід, який забезпечує комплексний та глибинний аналіз складного феномена. На противагу позитивістському трактуванню, який створив образ правової системи як схематичного, абстрактного, відірваного від ідей людського буття, поліметодологічний підхід покликаний подолати цей схематизм та абстрактність, наблизити правову систему та її складові до живого життя, зробити його засобом практичного використання [3; 13]. У контексті поліметодологічного бачення необхідною складовою розкриття проблеми права стали природно-правовий та позитивістський доктринальні підходи. Нині існує необхідність пришвидшеного відходу від позитивістського трактування правових явищ, оскільки він несе в собі небезпеку «втрати цілісності та повноти розуміння безкрайньої соціально-психологічної феноменології». Адже чистий

позитивістський формат у дослідження права у чистому виді підштовхує багатозмістовну духовну дійсність людського буття до типових, повторюваних, засхематизованих дій, що формуються у вигляді закону, і значною мірою унеможлиблює розвиток та функціонування людини в праві як істоти соціально-психологічної та духовно-культурної [13; 35].

На думку професора П. Рабіновича юридична методологія включає такі групи методів: філософсько-світоглядні підходи (матеріалістичний чи ідеалістичний, діалектичний чи метафізичний, визнання чи заперечення об'єктивних соціальних, зокрема й державно-правових, закономірностей та можливості їх пізнання, здобуття істинних знань щодо них); загальнонаукові методи, тобто такі, що використовуються в усіх або у більшості наук (наприклад, структурний, функціональний методи, сходження від абстрактного до конкретного, формально-логічні процедури, скажімо, аналіз, синтез тощо); групові методи, тобто такі, які застосовуються лише у певній групі наук, наприклад, тільки у суспільствознавстві (наприклад, метод конкретно-соціологічного дослідження); спеціальні методи, тобто такі, які прийняті для дослідження предмета тільки однієї науки (наприклад, у юриспруденції – це способи виявлення норм права, своєрідні прийоми узагальнення юридичної практики) [13; 27].

Більш спеціально науковий дослідник І. Іванишук, вважає, до складу методології адміністративно-правового забезпечення судової гілки влади входять: філософсько-світоглядні підходи, які базуються на матеріалістичній теорії пізнання світу, діалектичній філософії, визнанні об'єктивних соціальних законів розвитку суспільства та можливості їх пізнання, набуття істинних знань щодо них; усі відомі доступні наукові ідеї та теорії, доктринальні погляди вчених, правові звичаї, чинне вітчизняне законодавство і законодавство країн-учасниць ЄС, інший нормативний та емпіричний матеріал в аналізованій сфері; завдання, які стоять перед публічною адміністрацією та гіпотези щодо їх виконання, в результаті чого механізм адміністративно-правового забезпечення судової гілки влади спроектовано таким чином щоб зміцнити авторитет судової гілки влади, а громадяни відчули реальну довіру до неї, як провідного чинника забезпечення їх прав, свобод і законних інтересів; сукупність загальних і спеціальних методів формування теорії адміністративно-правового забезпечення судової гілки влади стосовно доведення висунутих гіпотез [14, с. 65].

Отже, методологія адміністративного судочинства в парадигмі правової держави характеризуються наступними засадами: використовує поліметодологічний підхід, що включає різні філософсько-світоглядні підходи та концепції до аналізованої проблематики; розкриває загальний процес, що пояснює в якій спосіб автор має переконати експертів та інші читачів у надійності та обґрунтованості наукової новизни та висновків; визначає, основних суб'єктів публічної адміністрації діяльність якої треба аналізувати; здійснює опис способів збору вихідних даних, в першу чергу виділення основних джерела адміністративного права і адміністративного процесу; з'ясовує авторське пояснення методологічного підходу, шляхом формування із загальних засад методології специфічних особливостей аналізованого дослідження.

Первинною для аналізу методології адміністративного судочинства в парадигмі правової держави є філософсько-правова теорія поділу влад. Згідно із якою повна влада в руках однієї людини чи групи осіб, завжди у довгостроковій перспективі приводить до порушень прав і свобод людини і громадянина, а часто й до тоталітаризму. Поділ влади в демократичній державі це основний спосіб запобігання зловживанню владою та забезпечення свободи для усіх. Цей принцип визначає, що державна влада поділена на три незалежні гілки: законодавчу, виконавчу та судову. Ці функції розподіляються так, щоб кожна гілка влади могла контролювати дві інші. Як наслідок, жодна з них не зможе стати настільки потужною, щоб узурпувати владу. Поділ влади є провідним елементом верховенства права і, як правило, він прямо закріплюється в основних законах демократичних держав. Крім того такий підхід визначає, що не тільки мають бути розділені владні функції між різними державними органами, але й те, що будь яка одна та й сама особа не може їх одночасно очолювати. Наприклад, голова уряду (президент) не може одночасно членом, тим більше спікером парламенту чи очолювати будь який судовий орган. Зокрема у цій тріаді, судді є незалежними і недоторканими, вони забезпечують юридичну справедливість у суспільстві. Здійснюють це незалежно та неупереджено у відповідності до принципу верховенства права. Основним завданням судової влади є забезпечити дотримання усіма законів, які прийняті парламентом. При цьому, судді не можуть бути відсторонені від посади і не можуть звільнені, чи переведені на інші посади і регіони проти їх волі. Будь яким органом законодавчої чи виконавчої гілки влади [44].

Отже, принцип поділу влад на законодавчу, виконавчу та судову є первинною методологічною засадою адміністративного судочинства в парадигмі правової держави. Згідно з якою, адміністративний суд є незалежним від законодавчої та виконавчої гілок влади при здійсненні су-

дочинства. Хоча саме адміністративне судочинства адміністративний суд здійснює на основі законів прийнятих законодавчою владою. Судді адміністративних судів, є недоторканими і ніякий орган чи посадова особа органу виконавчої чи судової влади не має щодо них здійснювати призначення, перевід в інший суд, притягувати до дисциплінарної відповідальності. При цьому, виконавча влада зобов'язана на достатньому рівні забезпечувати фінансові та матеріальні потреби адміністративних судів та безпеку, недоторканість та побутові потреби судів адміністративних судів. Призначення, звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності судів адміністративних судів це виключна компетенція органів суддівського врядування та самоврядування. До цього процесу органи і посадові особи виконавчої і законодавчої влади не допускаються.

Другим основоположним чинником в аналізованій сфері є положення теорії демократичної держави по іншому політико-правового об'єднання в якому влада належить народу. Не дивлячись на те, що демократія повністю перемогла і забезпечую належний рівень життя в державах учасниках ЄС та Північної Америки, однак на іншій території земної кулі ситуація не є такою радужною. Періодично, особливо в останній час у контексті економічних успіхів Китаю, російсько-терористичної агресії проти України, відносної стабільності в Білорусії, виникає питання: чи справді демократія є кращою будь-якої іншої форми правління? Британські вчені дають на це наступну відповідь: 1) демократія допомагає запобігти пануванню жорстоким автократам; 2) сучасні представницькі демократії не ведуть між собою війн; 3) країни з демократичними урядами, як правило, більш процвітаючі, ніж країни з недемократичними урядами; 4) демократія, як правило, сприяє прогресивному розвитку людства, критеріями якого є належний рівень здоров'я людей, якісна освіта та високий дохід громадян (підданих); 5) демократія допомагає людям захищати свої інтереси; 6) демократія гарантує своїм громадянам основні права, а недемократичні режими не надають; 7) демократія забезпечує своїм громадянам більш широкий спектр особистих свобод, ніж інші форми правління; 8) лише демократія надає людям максимум можливостей жити за власним вибором у межах законів; 9) лише демократія надає людям максимальну можливість взяти на себе моральну відповідальність за свій вибір та рішення щодо політики уряду; 10) лише в умовах демократії може бути відносно високий рівень політичної рівності. Хоча й критики демократії завжди були і є. Наприклад, усім відомо що великий давньогрецький мислитель Платон був противником демократії. Він доводив, що найкращим урядом є аристократія «царів-філософів», чия суворя інтелектуальна та моральна підготовка зробить їх кваліфікованими. А пересічний народ не здатний управляти собою. Така думка, була поширена в тій чи іншій формі в усьому світі практично до початку ХХ століття. Хоча в умовах сьогодення остання думка, потерпіла фіаско, однак противники демократії в Європі та інших країнах для виправдання різних форм диктатури та однопартійності часто її намагаються реанімувати [37].

На наш погляд, для системи вітчизняної системи адміністративного судочинства єдиним засадничим чинником її існування є демократія. Разом з тим, великі мислителя, політики і державні діячі розробили, а в деяких випадках і реалізували у суспільні відносини десяток різновидів теорій демократичних держав.

У філософсько-правовій літературі існують певні тенденції до розкриття сутності правової держави. Коли одні дослідники розглядають правову державу як систему історико-правових поглядів на неї, інші – як загальнозначущу універсальну теоретичну конструкцію, що описується через систему взаємопов'язаних принципів, а решта – як нормативне закріплення гарантій дотримання прав і свобод людини і громадянина, обмеженості державної влади правом і конституцією. Звісно, кожен із цих підходів є коректним, адже мова не йде про те, що хтось розуміє сутність правової держави краще за інших. Йдеться про зовсім інше, а саме – про необхідність взаємного узгодження дискурсів правової держави, про загальне дослідження теоретичної моделі правової держави і проблем її практичної реалізації у сучасних умовах, яке б дало змогу сформулювати своєрідне базове ядро у розумінні сутності правової держави [21].

Слід визнати, що основою сучасної доктрини правової держави є вчення філософів, доповнене та модернізоване вченими-юристами. Еволюція головних доктринальних положень та їх характерні риси на основних етапах розвитку суспільства з урахуванням національних особливостей певною мірою досліджені як у роботах, присвячених окремим питанням, так і в працях загальнофілософського характеру. При цьому абсолютно правильно звертається увага на об'єктивну реальність існування декількох концепцій правової держави та робиться закономірний висновок про те, що в суспільстві, яке не досягло високого рівня правового розвитку, немає підстав навіть вести мову про побудову правової держави [4, с. 16]. На думку західних вчених до основних класичних теорій демократичних держав відноситься теорія плюралізму, еліт, марксизму та ринкового лібералізму [37; 40].

В умовах сьогодення класичні теорії наповнилися багаточисельними відтінками. Так наприклад, американський філософ Д. Роулс на основі класичної теорії ринкового лібералізму розробив «теорію справедливості», в якій основний аспект ставиться на справедливість, рівність та права людини. Його теорія держави будується на наступних принципах: 1) кожен має мати максимальну і рівну свободу, включаючи всі свободи, традиційно пов'язані з демократією; 2) кожен повинен мати рівну можливість шукати роботу та посади, які пропонують більшу винагороду, багатство, владу, статус чи інші соціальні блага; 3) публічний розподіл багатства в суспільстві має бути таким, що тим, хто є найменш захищеним отримував більше. На думку західних вчених ці принципи становлять егалітарну форму демократичного лібералізму. Вчений Д. Роулс по праву вважається провідним філософським захисником сучасної демократичної капіталістичної держави добробуту [45].

Таких підхід, Д. Роуса, корелюється з баченням цієї проблематики деякими вітчизняними вченими. В першу чергу в контексті взаємодії демократичної держави із соціальною. На думку О. Соломін становлення соціальної держави – це дуже складний, тривалий і внутрішньо суперечливий процес. Головне протиріччя соціальної держави полягає в тому, що для реалізації своїх соціальних зобов'язань вона має всіляко стимулювати економічну активність як підприємців, так і найманих працівників, натомість значні соціальні програми гальмують розвиток бізнесу і породжують у суспільстві атмосферу соціального утриманства. Наразі це протиріччя політично розв'язується за рахунок так званого маятника – поперемінного приходу до влади лівоцентристських і правочентристських політичних сил [33].

В. Матвійчук, В. Стецюра визначає, що правової держави – це політична організація, затверджена народом на основі принципу розподілу влади й уповноважена забезпечувати його суверенітет, національні інтереси та національну безпеку на основі принципу справедливості та захисту прав і свобод особи і громадянина [21]. На думку, В. Бринцева правова держава – теоретична і практична модель управління суспільством, у якому реалізація владних повноважень органів держави та посадових осіб базується на демократичних принципах, що забезпечують пріоритет прав і законних інтересів особистості, регламентується чіткою завершеною системою законодавства із втіленням у правозастосовній діяльності принципу верховенства права та здійснюється на основі самостійності і незалежності законодавчої і виконавчої (управлінської), судової функцій держави, побудованих із застосуванням механізмів взаємних стримувань і противаг [4, с. 25].

Отже, другим основоположним чинником методології дослідження адміністративного судочинства є юридична парадигма правової держави, згідно із якою адміністративне судочинство може функціонувати виключно у правовій державі. Поза межами цієї категорії взагалі говорити про адміністративне судочинство не приходиться. Будь-які наукові обґрунтування, що правова держава себе вичерпала тим більше практичні намагання повернутися до «ефективного» державного управління у системі координат «соціалізму із людським обличчям», «суверенної демократії», «м'якого тоталітаризму» є неспроможними і небезпечними. Усе це у довгостроковій перспективі завжди призводить, до системного грубого порушення прав людини. Підтвердженням цього є те, що в жодній тоталітарній державі немає адміністративних судів.

Тим самим, адміністративне судочинство і правова держава є нероздільні. При цьому адміністративне судочинство і правова держава не може існувати у будь якій іншій державно-правовій матерії, крім як демократії. Однак як показують результати моніторингу Міжнародного інституту демократії та сприяння виборам Україна на Європейському континенті відноситься разом із Грузією і Молдовою відноситься до держави із дуже слабкими показниками демократії за 2018 рік [43]. Іншими словами, системі адміністративних судів, громадянському суспільству та державному апарату є ще над чим працювати.

Звернемося тепер до концепцій методології дослідження адміністративного судочинства в парадигмі правової держави. Сутність цього гуманітарного феномену сучасності нами було ґрунтовно розкрито в інших наукових працях. А тут тільки словами науковців та експертів ОБСЕ та шведської академії “Folke Bernadotte” підкреслимо, що комплексний підхід до підтримки демократичних інститутів та процесів дедалі більше приділяє увагу публічній адміністрації та її прихильності до верховенства права. Прозорість та підзвітність у публічній адміністрації є невід'ємною частиною демократичного управління. Просування цих стандартів та їх практична реалізація неможливі без функціонуючої системи адміністративного судочинства, яка дозволяє приватним особам ефективно оскаржувати адміністративні акти та рішення та приймають публічні органи, порушуючи закони та права людини. І навпаки, відсутність таких систем призводить до посилення правової незахищеності громадян, потенційної соціальної напруженості та конфлікту, особливо коли органи публічної влади є не підзвітними громадянському суспільству [36].

Що стосується місця і ролі концепцій в методології аналізу адміністративного судочинства в парадигмі правової держави то для розкриття цього напрямку, на наш погляд, треба основну увагу зосередити на міжнародному і європейському основоположному законодавству що визначають засади діяльності судової гілки влади. Зрозуміло що первинним у цій сфері є Загальна декларація прав людини стаття 8 якої визначила, що: кожна людина має право на ефективне повновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом. Крім того, до міжнародних основоположних нормативно-правових актів, які визначають засади аналізу адміністративного судочинства в парадигмі правової держави відноситься: Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (Монреаль, 1983 р.); Основні принципи незалежності судових органів: схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН (1985 р.); Пекінські тези щодо принципів незалежності суддів юридичної асоціації країн азійського та тихоокеанського регіону (Пекін, 1995 р.); Рекомендації щодо ефективного впровадження основних принципів незалежності судових органів: прийняті резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН 1989/60 та схвалені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 44/162 (1989 р.); Загальна (універсальна) хартія судді: схвалена Міжнародною Асоціацією Суддів 17 листопада 1999 р., Тайпей, 1999 р.; Бангалорські принципи поведінки суддів: схвалені резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН (2006 р.).

На європейській арені концептуальні засади щодо методології аналізу адміністративного судочинства в парадигмі правової держави розкриті в наступних загально європейських нормативних актів: Європейський статут судді, прийнятий Європейською асоціацією суддів (1993 р.); Рекомендація Ради Європи № (94) 12 про незалежність, дієвість та роль суддів (1994 р.); Рішення 3'їзду Європейської регіональної групи Міжнародної асоціації суддів (Тронхейм, 2007 р.); Глобальний план діяльності для суддів в Європі: прийнятий Комітетом Міністрів Ради Європи (Страсбург, 2001 р.); Висновок № 3 (2002 р.) Консультативної ради європейських суддів для Комітету Міністрів ради Європи про принципи та правила, що регулюють професійну поведінку суддів; Резолюція Європейської асоціації суддів стосовно ситуації в Україні в сфері дисциплінарної відповідальності суддів (Тронхейм, 27 вересня 2007 р.); Висновок № 1 (2001 р.) Консультативної ради європейських суддів для Комітету Міністрів ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів; Рекомендація CM/Rec (2010 р.) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки.

Отже, світова спільнота відпрацювали стійку і відносно досконалу систему методологічних концепцій щодо методології аналізу адміністративного судочинства в парадигмі правової держави. Ці міжнародні та європейські нормативно-правові акти будуть більш детально розглянуті нами в інших наукових працях.

Серед вітчизняних концепцій що стосуються адміністративного судочинства в першу чергу слід відзначити Концепцію реформи адміністративного права (1998 р.) [20; 26], саме в ній були у свій час вперше затверджено необхідність створення системи адміністративних судів.

Формуючи методологію загального процесу аналізу адміністративного судочинства в парадигмі правової держави слід відзначити що у дослідженні будуть використана система методів наукового пізнання: загальнофілософських, загальнонаукових, загальнологічних та спеціально-юридичних. Щоб переконати експертів та інші читачів у надійності та обґрунтованості майбутньої наукової новизни та висновків дослідження.

Як у провадженнях про адміністративні проступки де основним процесуальним суб'єктом є особа, яка притягується до адміністративної відповідальності (порушник) [17], так і в адміністративному судочинстві основним процесуальним суб'єктом є відповідач. У більшості випадків це є суб'єкт владних повноважень. До яких КАСУ відносить: орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг. Адже хоча цей суб'єкти, у більшості вираджів, у нашому дослідженні є негативні «герої», однак без них, без порушення ними прав, свобод та інтересів приватних осіб, та (чи) матеріального адміністративного законодавства говорити про необхідність адміністративного судочинства не приходиться. Однак в силу об'єктивних, гуманітарно-психологічних факторів, такий юридичний стан, щоб усі чиновники працювали чесно, забезпечувати виключно публічний інтерес, не порушували права, свободи і інтереси приватних осіб та (чи) норм законодавства є не можливим. Згідно із філософією права, посадові особи органів публічної влади є людьми. Вони як й інші

особи схильні як до правослухняної поведінки так і до порушення норм права. Більш того, значна частина суб'єктів владних повноважень мають право самі приймати підзаконні норми адміністративного права. І через які також порушуються, права, свободи та інтереси приватних осіб. На думку вчених філософів права такий стан буде існувати доти, доки буде існувати цей Світ [2].

Іншими словами, суб'єкти владних повноважень, потенційно завжди будуть порушувати права, свободи та інтереси приватних осіб. Для того, щоб відновлювати права, свободи та інтереси приватних осіб, що порушуються суб'єктами владних повноважень та попереджати скоєння таких протиправних діянь у майбутньому до тих пір поки буде існувати цей Світ в демократичних правових державах будуть функціонувати адміністративні суди.

Однак, у нашому дослідженні, з погляду суб'єктивного складу, провідна увага буде зосереджена не на суб'єктах владних повноважень, що мають процесуальний статус відповідачів, а на суддях адміністративних суддів, адміністративних судах, органах суддівського врядування та саморядування, забезпечувальних органів правосуддя – ДСА та суб'єктах публічної адміністрації, які ще можуть впливати опосередковано на систему адміністративних судів – Верховну Раду України, Президента України та Кабінет Міністрів України. Природньо, що здійснюючи аналіз адміністративного судочинства в парадигмі правової держави, ми будемо звертатися і до вікти-мологічної поведінки позивачів адміністративних позовів.

Звертаючись до імперичного матеріалу та інших вихідних даних дослідження, слід підкреслити, що в першу чергу це буде узагальнена судова практика адміністративних судів, практика публічної адміністрування органів суддівського самоврядування та апарату адміністративних судів, ДСА а також Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства юстиції, останні в аспектах, що стосуються забезпечення системи адміністративних судів усім необхідним для належного здійснення правосуддя. А також публіцистичні, довідкові видання та статистичні матеріали, які стосуються адміністративного судочинства. Вузькопрофільність дослідження зумовлять збір, обробка та оприлюднення матеріалів соціологічного дослідження, як «експертів», громадян України, учасників адміністративного процесу, суддів та працівників апарату адміністративних судів.

Висновки. Отже, використання поліметодологічного підходу, що включає різні філософсько-світоглядні підходи та концепції до методології адміністративного судочинства в парадигмі правової держави, які характеризуються засадами, способами визначення основних суб'єктів публічної адміністрації, діяльність яких є потреба аналізувати, здійснення опису способів збору вихідних даних, розкриття авторської сукупності методів, має переконати зацікавлених осіб у надійності та обґрунтованості наукової новизни та висновків дослідження.

Список використаних джерел:

1. Бангалорські принципи поведінки суддів: схвалені резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 р. Офіційний веб-сайт. Комітету з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією. 2019. URL: http://crimecor.rada.gov.ua/komzloch/control/uk/publish/article;jsessionid=FDBFB35CEA772BBA6DDE038AA3B87E38?art_id=48076&cat_id=46352.
2. Бачинін В., Журавський В., Панов М. Філософія права: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 472 с.
3. Братасюк М. Сучасні тенденції розвитку методології дослідження правової системи України. Сучасні проблеми правової системи України. Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції / ред кол. Шемшученко Ю.С, Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В., Левківська Г. П., Короленко М.П., Дей М.О., Тростюк З.А., Бевз С.І. Київ: Вид-во Ліра. Київ, 2012. 514 с.
4. Бринцев В. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади : монографія. Харків : Право, 2010. 464 с.
5. Висновок № 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів для Комітету Міністрів ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів. Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. Київ: Поліграф-Експрес, 2008. С. 107-126.
6. Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів для Комітету Міністрів ради Європи про принципи та правила, що регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, етичні норми, несумісну з посадою поведінку та неупередженість від 19 листопада 2002 р. Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. Київ: Поліграф-Експрес, 2008. С. 130-148.

7. Глобальний план діяльності для суддів в Європі: прийнятий Комітетом Міністрів Ради Європи на 740 зустрічі в Страсбурзі 27 лютого 2001 р. Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. Київ: Поліграф-Експрес, 2008. С. 168-177.
8. Європейський статут судді: прийнятий Європейською асоціацією суддів у 1993 р. Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. Київ: Поліграф-Експрес, 2008. С. 178-180.
9. З'їзд Міжнародної асоціації суддів (Європейська регіональна група) м. Тронхейм (Норвегія), 27 вересня 2007 року. Центр суддівський студій. 2019. URL: <http://www.judges.org.ua/>.
10. Загальна (універсальна) хартія судді: схвалена Міжнародною Асоціацією Суддів 17 листопада 1999 р., Тайпей (Тайвань). Верховна Рада України. 2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j63/card6#Public.
11. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
12. Засць А. Правова держава: історія, теорія і практика та її значення для судової діяльності. Центр суддівський студій. 2001-2016. URL: <http://www.judges.org.ua/seminar6-1.htm>.
13. Замрига А. Адміністративно-правове забезпечення господарської діяльності в Україні. Теорія і практика. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 394 с.
14. Іванищук А. Адміністративно-правове забезпечення судової влади в Україні: монографія. Київ ; Херсон : Грінь Д. С. [вид.], 2015. 433 с.
15. Кодекс адміністративного судочинства України. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
16. Кодекс суддівської етики: затверджено 22 лютого 2013 р. VI черговим з'їздом суддів України. Закон і бізнес. 2013. URL: http://zib.com.ua/ua/14385-kodeks_suddivskoi_etiki_tekst.html.
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Ст. 1122.
18. Коломоєць Т. Адміністративне право України : підручник. Київ: Істина, 2012. 528 с.
19. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141.
20. Концепція реформи адміністративного права України. Київ. Інституту держави і права імені В.М. Корецького, 1998. 57 с.
21. Матвійчук В., Стецюра В. Сучасні концепції правової держави. Юридична наука. 2013. № 6. С. 9-14.
22. Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя: перша світова конференція по незалежності правосуддя, Монреаль, 1983 р. Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. Київ: Поліграф-Експрес, 2008. С. 22-27.
23. Основні принципи незалежності судових органів: схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. 2000. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_201.
24. Пекінські тези щодо принципів незалежності суддів юридичної асоціації країн азійського та тихоокеанського регіону (LAWASIA): прийняті провідними діячами в галузі правосуддя в LAWASIA а також судьями з Азії та тихоокеанського регіону в Пекіні в 1995 р., та схвалені на засіданні ради LAWASIA в 2001 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. 2000.
25. Петришин О., Погребняк С., Смородинський В. та ін. Теорія держави і права : підручник. Харків: Право, 2015. 368 с.
26. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 р. Офіційний вісник України. 1998. № 21. Ст. 943.
27. Рабінович П. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. Київ: Атіка. 2001. 176 с.
28. Резолюція Європейської асоціації суддів стосовно ситуації в Україні в сфері дисциплінарної відповідальності суддів (Тронхейм, 27 вересня 2007 р.). Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. Київ: Поліграф-Експрес, 2008. С. 180-182.
29. Рекомендації щодо ефективного впровадження основних принципів незалежності судових органів: прийняті резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН 1989/60 та схвалені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 44/162 від 15 грудня 1989 р. Міжнародні стандарти.
30. Рекомендація Ради Європи No (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів»: ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 518 засіданні заступників міністрів 13 жовтня 1994 р. Центр суддівський студій. 2013. URL: <http://www.judges.org.ua/d11.htm>.

31. Рекомендація CM/Res (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки: ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 р. на 1098 засіданні заступників міністрів. Центр суддівський студій. 2019. URL: <http://www.judges.org.ua/d15.htm>.
32. Рівень довіри до суспільних інститутів та електоральні орієнтації громадян України. Центр Разумкова. 2019. URL: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/riven-doviry-do-suspilnykh-institutiv-ta-elektoralni-orientatsii-gromadian-ukrainy>.
33. Соломін О. Концепція правової держави: сучасний контекст. Наукові записки НАУКМА. 2012. Том 134. С. 2-6.
34. Станько І. Методологічні засади дослідження філософсько-правової моделі синергії правових систем України та ЄС. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. 2016. № 850. С. 281–288.
35. Фурман А. Методологія парадигмальних досліджень у соціальній психології: монографія. Київ: Інституту соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль: Економічна думка, 2013. 100 с.
36. Handbook for Monitoring Administrative Justice. Stockholm: OBSE; Folke Bernadotte Academy. 2013. 132 p.
37. John S., Dryzek. John S., Dryzek. Theories of the democratic state. Macmillan Education UK, 2009. 392 p.
38. Kassu Jilcha, Sileyew. Research Design and Methodology. 2019. URL: <https://www.intechopen.com/online-first/research-design-and-methodologyWE>.
39. Mahao NL. The Constitutional state in the developing world in the age of globalisation: from limited government to minimum democracy . Law, Democracy & Development. Vol 12 No 2 (2008). URL: <https://www.ajol.info/index.php/idd/article/view/52890>.
40. Marie Collins, Swabe. Theory of the Democratic State. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1939. 234 p.
41. Research methodology. OpenLearn. 2019. URL: <https://www.open.edu/openlearn/>.
42. Shona, McCombes. How to write a research methodology. Scribbr. 2019. URL: <https://www.scribbr.com/dissertation/methodology/>.
43. The Global State of Democracy. Addressing the Ills, Reviving the Promise. International Institute for Democracy and Electoral Assistance Reprinted. 2019. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/the-global-state-of-democracy-2019.pdf>.
44. The Separation of Powers. The Austrian Parliament. 2019. <https://www.parlament.gv.at/ENGL/PERK/PARL/POL/ParluGewaltenteilung/index.shtml>.
45. The Theory of Democracy. Encyclopædia Britannica. 2019. URL: <https://www.britannica.com/topic/democracy/The-theory-of-democracy>.